

Nr 1909

av herr Bohman m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 135 angående avtal med den europeiska ekonomiska gemenskapen, m. m.

Utvecklingen inom de europeiska gemenskaperna är ett enastående exempel på mellanstatlig samverkan syftande till försoning och välstånd. Från årsskiftet kommer nio europeiska nationer att i samverkan söka övervinna gångna tiders motsättningar och undanröja framtida konfliktanledningar. Samarbetet är ägnat att begränsa de negativa verkningarna av en omvandling, som möter alla samhällen under inflytande av ekonomiska och tekniska faktorer. Avskaffandet av handelshindren skapar förutsättningar för en fortsatt snabb förbättring av medborgarnas levnadsvillkor.

Sverige har en naturlig plats i detta samarbete. Historiskt, kulturellt, socialt och ekonomiskt tillhör vi kretsen av Europas demokratiska stater. Samhörigheten har stärkts under efterkrigstiden som ett resultat av både det växande ekonomiska utbytet över nationsgränserna och utvecklingen mot en alltmer enhetlig livsstil inom ramen för nationernas kulturarv. Vår gemenskap med dessa stater kommer i framtiden att öka vårt beroende av utvecklingen inom dessa länder likaså.

Det är mot denna bakgrund vi har att granska de nu träffade avtalen mellan Sverige och de europeiska gemenskaperna. Därvid kan konstateras att dessa avtal inte ger de garantier för likabehandling som krävs för att vårt land på sikt skall kunna hävda sig mot sina konkurrenter i de viktigaste västeuropeiska länderna. Avtalen uppfyller heller inte de förhandlingsmål den svenska regeringen ställt upp och vid olika tillfällen vidhållit.

I den svenska regeringsdeklarationen som avgavs i Bryssel den 10 november 1970 angavs som målsättning att Sverige önskade delta i utvidgningen av gemenskaperna genom "omfattande, nära och varaktiga" ekonomiska förbindelser med dem under hänsynstagande till neutralitetspolitiken.

I propositionen nr 135 redovisas som resultat av förhandlingarna, att de träffade avtalen skapat "förutsättningar för ett stabilt och varaktigt samarbete baserat på ömsesidigt förtroende". De "centrala" svenska önskemålen -- hävdar departementschefen -- har "i huvudsak" uppfyllts. Departementschefen medger också att "redan på ett tidigt stadium av förhandlingarna stod det klart att samarbetet inte skulle få den omfattning vi önskade". Dessa uttalanden visar att även regeringen är medveten om att avtalen långt ifrån motsvarar vad svenska intressen

kräver.

Vi delar helt regeringens mening att en tullunion hade erbjudit de bästa möjligheterna att lösa de praktiska problemen i en tullfri handel. Vi är inte överraskade över att regeringen misslyckats att uppnå detta förhandlingsmål. Det gemensamma beslutsfattande som en tullunion förutsätter kan endast komma till stånd mellan medlemsstater i gemenskapen. Redan då regeringen avvisade möjligheten av ett svenskt medlemskap stängdes alltså dörren för ett svenskt deltagande i en tullunion. Genom att samarbetet trappades ned till ett handelsavtal enligt Romfördragets paragraf 113 tvingas Sverige acceptera ett krångligt system av ursprungsregler och skyddsklausuler som skapar osäkerhet för framtiden samt särbestämmelser för bl. a. papper och specialstål, varjämte livsmedelsindustriprodukter, jordbruk och fiske har lämnats utanför frihandeln.

Den av regeringen valda anslutningsformen utesluter också i stor utsträckning Sverige från nära samarbete på många andra områden där gemensamma beslut förutsätts, nämligen avseende icke-tariffära handels hinder, offentlig upphandling, energipolitik, energiförsörjning, transportpolitik, miljövård, forskning och tekniskt utvecklingsarbete, konjunktur- och stabiliseringspolitik samt valutapolitik.

Utvidgningen av den gemensamma marknaden försämrar det svenska jordbrukets exportmöjligheter. Vår nuvarande export till Storbritannien, som i dag uppgår till 100–150 milj. kr., kommer att minska – särskilt exporten av bacon, smör och vete. Därjämte kommer den svenska avsättningen av vissa produkter, som enligt EEC-nomenklaturen hänföres till jordbruksområdet, t. ex. djupfryst fisk, att möta svårigheter. Av flera skäl, däribland Danmarks anslutning till EEC, kommer också avsättningen på den nuvarande EEC-marknaden att försvåras. Gemenskapens jordbrukspolitik medför uppenbara risker för en omfattande import av subventionerat överskott från EEC. Allt detta kan föranleda behov av nya skyddsregler för att ge det svenska jordbruket och trädgårdsnäringen möjligheter att fortleva. Jordbrukets intressen hade uppenbarligen bäst tillgodosetts genom vår medverkan som en likaberättigad part i gemenskapen med en överenskommelse där det svenska jordbrukets speciella förutsättningar, bl. a. avseende kostnadsläget och jordbruket i norra Sverige, beaktats.

Regeringen har tvingats acceptera särbestämmelser för vissa varor. För papper och pappersprodukter kommer EEC:s tullar att vara helt avvecklade först den 1 januari 1984, dvs. elva år efter det att avtalet trätt i kraft. Storbritannien och Danmark kommer dessutom att återinföra tullar på importen av dessa varor från Sverige. Trots att det skapas ett system med tullfria kontingenter vill departementschefen inte förneka att detta kan komma att medföra såväl osäkerhet som administrativa problem. Bestämmelserna för specialstål innebär att övergångstiden utsträcks till sju år, något som kan medföra att Sverige förlorar

marknadsandelar inom EEC och därigenom hamnar i en sämre konkurrenssituation efter övergångstidens slut.

Oroväckande är också den speciella övervakning som vissa varor, däribland plywood, träfiberplattor och kullager, underkastas redan under övergångstiden och som kan komma att gälla för papper och stål även efter övergångstidens slut.

Det i avtalet inbyggda systemet med ursprungsregler är utomordentligt krångligt och väsentligt mer svåradministrerat än det som gällt inom EFTA. Det kommer att skapa problem för den svenska industrin, särskilt för de mindre och medelstora företagen, och hotar även att försvåra handeln inom Norden.

Enligt artikel 26 kan skyddsåtgärder vidtagas om allvarliga störningar inträffar inom en sektor av näringslivet eller om det ekonomiska läget i en region drabbats av en allvarlig försämring. Av artikel 27 framgår att skyddsåtgärderna kan vidtagas utan att man avvaktar resultatet av konsultationer mellan Sverige och EEC i den blandade kommittén. Det ömsesidiga förtroende som avtalet sägs bygga på innebär ingen rättslig garanti. De svenska företagens osäkerhet kvarstår, i synnerhet beträffande de varor som redan angivits som känsliga. Det är självklart att detta måste påverka företagens investeringsvilja och får effekter på sysselsättningen.

Avtalet ger inga garantier för att svenska företag kommer att likabehandlas i vad avser de regler för offentlig upphandling som EEC håller på att skapa. Detta kan vara allvarligt för många svenska företag. Redan nu uppgår den offentliga upphandlingen inom EEC till ca 250 miljarder kronor per år. Det är således en betydande marknad där svenska företag kan komma att hamna i ett sämre läge än många av sina viktigaste konkurrenter.

Verkningsarna av avtalet med EEC kommer att bli olika för skilda branscher och företag. Vissa företag får otvivelaktigt sin ställning förbättrad på den västeuropeiska marknaden. För andra företag innebär avtalet ökad konkurrens både i Sverige, på den övriga nordiska marknaden och i andra tidigare EFTA-stater. Genomgående är dock att problemen blir mindre för de allra största företagen. De är redan i hög grad internationaliserade och har ofta dotterbolag inom EEC. Det är framför allt de mindre och medelstora företagen som kommer att möta svårigheter och problem i den nya situation som avtalet skapar.

De europeiska gemenskaperna öppnar möjligheter att på mellanstatlig nivå kontrollera en ekonomisk och teknisk utveckling som ofta endast i begränsad utsträckning kan styras på nationell nivå. Genom att Sverige ej blir medlem av gemenskaperna, och således ej får tillfälle att delta i och påverka gemenskapernas politik, kommer vi att i stor utsträckning tvingas anpassa vår politik efter beslut som fattats av dem utan hänsynstagande till svenska intressen. Att vi står utanför gemenskaperna innebär inte att vi kan undgå att påverkas av vad som där sker. Ett litet land som Sverige är alltid beroende av skeendet i dess närmaste omvärld och framför allt

då det utspelas i en stor, nära sammansvetsad marknad.

Endast genom ett svenskt medlemskap i gemenskaperna kan svenska företag vinna rättsliga garantier för likabehandling inom gemenskaperna – en förutsättning för fri och öppen konkurrens. Så länge svenskt näringsliv inte kan räkna med samma villkor som sina konkurrenter kan det inte fullt tillvarata de möjligheter till expansion som utgör grundvalen för full sysselsättning och en tillfredsställande välfärdsutveckling.

Intill den 18 mars 1971 ansåg även den socialdemokratiska regeringen att alternativet fullt medlemskap icke borde uteslutas. Dessförinnan sökte regeringen på olika sätt vinna förståelse härför inom gemenskapens medlemsländer. Genom sitt plötsligt ändrade ståndpunktstagande stängde regeringen själv vägen för förhandlingar med gemenskaperna om medlemskap och om gemenskapernas beredvillighet att godta de arrangemang som Sverige med hänsyn till sin alliansfria politik kunde anse erforderliga. Moderata samlingspartiet har starkt kritiserat denna regeringens plötsliga marknadspolitiska omsvängning.

I den nu föreliggande propositionen uttalar regeringen sin avsikt att söka utveckla samarbetet i framtiden med hjälp av artikel 32 i avtalet. Varje sådant initiativ bör hälsas med tillfredsställelse, men de praktiska möjligheterna att i någon väsentlig grad utveckla samarbetet torde dock vara begränsade. Som också erkännes i propositionen har varken formen, omfattningen eller djupet i samarbetet preciserats. Den s. k. utvecklingsparagrafen innehåller blott procedurregler för framtida förhandlingar. Det bör också uppmärksammas att i artikeln uttryckligen sägs att en framtida harmonisering endast kan ske "under förutsättning att de båda avtalsslutande parternas självständiga beslutanderätt icke påverkas". Eftersom det är denna förutsättning som utgjort det väsentliga hindret för framgång i de nu avslutade förhandlingarna är det svårt att se hur bättre resultat skall kunna uppnås i framtiden. I den mån en längre gående harmonisering kan komma till stånd inom ramen för artikel 32 lär den förmodligen endast ske genom att Sverige nödgas acceptera vad gemenskapens medlemmar arbetat fram.

Moderata samlingspartiet vidhåller sin principiella och konsekvent hävdade inställning till ett långtgående europeiskt samarbete inom ramen för den svenska neutralitetspolitiken. Det nu träffade avtalet innebär att beroendet av gemenskaperna ökar utan att vårt land får möjlighet att påverka händelseutvecklingen. Det nya avtalet ger icke tillfredsställande utvecklingsmöjligheter. Vi betraktar därför avtalet blott som en etapp på vägen mot ett godtagbart resultat – ett fullt medlemskap. Varje tillfälle till nya förhandlingsinitiativ måste därför utnyttjas för nya överläggningar med gemenskaperna. Det slutliga syftet bör därvid vara att – med de arrangemang som ett fullföljande av vår alliansfria utrikespolitik kan kräva – uppnå medlemskap. Först därigenom blir vårt land delaktigt i det samarbete och den sysselsättningskapande välfärdsutveckling som de västeuropeiska nationerna nu kan se fram emot. Vi har alltså

uppfattningen att det skall visa sig möjligt att förverkliga denna målsättning med bibehållen neutralitetspolitik.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas

- att riksdagen – med bifall till Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av föreliggande avtal med de europeiska gemenskaperna måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala
1. att varje tillfälle till nya förhandlingsinitiativ bör utnyttjas för överläggningar med gemenskaperna om en utveckling av samarbetet i det slutliga syftet att – med de arrangemang som ett fullföljande av vår alliansfria utrikespolitik kan kräva – uppnå svenskt medlemskap;
 2. att – med hänsyn till de svårigheter det svenska jordbruket nu kommer att ställas inför – förhandlingar snarast möjligt bör upptas med såväl det utvidgade EEC som kvarvarande EFTA-länder i syfte att åtminstone bibehålla den hittillsvarande exporten av svenska jordbruksprodukter.

Stockholm den 28 november 1972

GÖSTA BOHMAN (m)

STAFFAN BURENSTAM LINDER (m) ALLAN HERNELIUS (m)

ASTRID KRISTENSSON (m) ERIC KRÖNMARK (m)

BLENDÅ LJUNGBERG (m) G. IVAR VIRGIN (m)

TAGE MAGNUSSON (m) N. YNGVE NILSSON (m)

i Borås i Trobro

PER PETERSSON (m)

i Gäddvik

